

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ח / גליון שיח

ערש"ק פרשת בחוקותי ה'תשע"א

ירידת הגשמים בלילי שבת או גם בשאר הלילות

מעלתו של רשב"י כפועל ישועות

בשי' הרמב"ם בדיני חרמי כהנים

ל"ג בעומר אצל החסיד ר' איזיק מהומיל

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בחוקותי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון שיח), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ופשוט שלפעמים מעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מאתיים וחמישים שנה
להסתלקות מורנו הבעש"ט זיע"א

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים
הרה"ח הרה"ת ישראל אפרים מנשה שי'
והרה"ח הרה"ת יוסף משה שי'
וכל בני משפחתם שיחיו
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

צוות העריכה וההגהה:
[עי"פ סדר הא"ב]

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב יוסף גליצנשטיין,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

United States

1469 President st.

Brooklyn, NY 11213

oh@chasidus.net

718-534-8673

ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-738-3734

הפצה: 03-960-4832

תוכן העניינים

מקרא אני דורש..... ז

ונתתי גשמיכם בעתם:

בשעה שאין דרך בני אדם לצאת

מביא שני הפירושים ברו"ל אי קאי על כל הלילות או על לילי שבתות, ויבאר דהמעליותא דפירוש הא' הוא בכמות הגשם, והיתרון דפי' הב' הוא בנוגע לבני' שלא ירדו הגשמים עליהם

(ע"פ לקוטי שיחות חי"ט עמ' 115 ואילך)

פנינים..... יא

עיונים וביאורים קצרים

יינה של תורה..... יב

זמנא חדא הוה צריכא עלמא למטרא:

מעלת הישועות שנפעלו ע"י רשב"י

ביאור החילוק בין הנסים שנפעלו מרשב"י ע"י אמירת תורה, להנסים שפעלו שאר התנאים ע"י תפלות ובקשות

(ע"פ מאמרי ד"ה פדה בשלום תשד"מ (התוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 395) וד"ה הנה מה טוב ספר המאמרים מלוקט ח"ד)

פנינים..... טו

דרוש ואגדה

חידושי סוגיות..... טז

בשיטת הרמב"ם בדיני חרמי כהנים

יפלפל בקושיות המנחת חינוך דהרמב"ם שינה הרבה מן הש"ס ולכאו' חידש בזה נגד הדין דאין כהנים מחרימין / יעמיק בכוונת לשונות הרמב"ם לאיזה שדה נתכוון, ושיטתו בהא דאין כהנים מחרימין / יסיק ע"פ דברי החינוך בביאור יסוד דין חרמין, דשאני נכסי כהן מנכסי ישראל בעצם, ובזה מתורצים דברי הרמב"ם כולם

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 166 ואילך)

תורת חיים..... פג

מכתב קודש ובו כמה הוראות בעבודת השי"ת שצריכים ללמוד מיום שמחתו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ומתלמידי רבי עקיבא

רכי החסידות..... פז

תיאור נפלא מכ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודות אופן חגיגת שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי אצל החסיד הנודע הגאון ר' יצחק אייזיק אב"ד דהאמיל

ונתתי גשמיכם בעתם: בשעה שאין דרך בני אדם לצאת

מביא שני הפירושים ברז"ל אי קאי על כל הלילות או על לילי שבתות, ויבאר דהמעליותא דפירוש הא' הוא בכמות הגשם, והיתרון דפי' הב' הוא בנוגע לבנ"י שלא ירדו הגשמים עליהם

בריש פרשתנו: "אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם. ונתתי גשמיכם בעתם וגו'". ומפרש רש"י:

"בעתם – בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות".

והנה, מקור דברי רש"י הוא במדרשי חז"ל על אתר (תורת כהנים ומדרש רבה. ועוד); אלא שבמדרשים מצינו פירוש נוסף, והוא ש"בעתם" קאי (לא רק על לילי שבתות, אלא) על לילות בכלל.

וכן איתא בויקרא רבה (פ"ה, ט): "... ונתתי גשמיכם בעתם – בלילות. בימי הורדוס המלך היו גשמים יורדין בלילות; בשחרית נשבה הרוח, נתפזרו העבים, זרחה החמה, נתנגבה הארץ. והיו פועלים יוצאים ועוסקין במלאכתן, ויודעין שרצון אביהם שבשמים מעשיהם.

דבר אחר: ונתתי גשמיכם בעתם – בלילי שבתות. מעשה בימי שמעון בן שטח ובימי שלמצה המלכה שהיו גשמים יורדים בלילי שבתות, עד שנעשו חטים ככליות ושעורים כגרעיני הזיתים ועדשים כדינרי זהב וכו'".

הרי שהמדרש הביא את שני הפירושים, פירוש אחד שקאי על לילות בכלל ("שאז כולם ישנים

לקראת שבת

בבתיים ואין הגשמים מזיק להם – פי' מהרז"ו, ופירוש שני שקאי רק על לילי שבתות.

ויש לעיין בטעמו של רש"י שצמצם והגביל את פירוש "בעתם" דוקא ל"לילי שבתות", ולא הביא את הפירוש שקאי על "לילות" בכלל.

ב. והנה כעין לשון הכתוב כאן – "ונתתי גשמיכם בעתם" – ידועה הלשון מהפרשה השניה דקריאת-שמע (עקב, יא, יד): "והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי .. ונתתי מטר ארצכם בעתו וגו'".

והנה, אף שבפירושו כאן סתם רש"י שהכוונה ל"לילי שבתות" דוקא (כנ"ל ס"א), הרי שם מאריך רש"י ומביא גם את הפירוש שקאי על "לילות" בכלל; ואדרבה – פירוש זה ("בלילות") מביא רש"י שם כפירוש ראשון ועיקרי, ואילו את פירושו כאן ("בלילי שבתות") הוא מביא בתור פירוש שני בלבד. וז"ל:

"בעתו – בלילות, שלא יטריחו אתכם. דבר אחר: בעתו, בלילי שבתות, שהכל מצויין בבתיים".

והדבר פלא, דכיון שבשני הכתובים נאמרה לשון שווה (לכאורה), למה ישתנה "פשוטו של מקרא"?!?

ג. ויש לומר בזה, ובהקדים הבירור בסברא – איזה משני הפירושים הוא המסתבר יותר, האם "לילי שבתות" או "לילות" בכלל.

וכד דייקת, יש מעלה בכל אחד מהפירושים:

הפירוש "לילי שבתות" מסתבר יותר מצד מניעת הטירחא לבני ישראל. כי, במשך השבוע יש אנשים הטרודים בעסקיהם ויוצאים מבתים גם בלילה, ודוקא ליל שבת הוא הזמן "שאינן דרך בני אדם לצאת" כלל – כך שבוודאי מעדיפים בני ישראל שהגשמים ירדו רק בלילות שבת ולא בלילות אחרים;

אמנם מצד סדרי הטבע, מסתבר יותר הפירוש שהגשמים ירדו "בלילות" בכלל, שאז זו כמות גדולה של גשמים המספיקים להארץ – מה שאין כן אם הגשמים יורדים רק "בלילי שבתות", הרי לכאורה זהו גשם מועט מידי בשביל צורך הארץ.

ד. ומעתה יש לבאר הטעם שבכל מקום העדיף רש"י פירוש אחר – שהוא מיוסד בהבדל שבתוך לשונות הכתובים עצמם:

בפ' "והיה אם שמוע" נאמר "ונתתי מטר ארצכם (בעתו)", ואילו כאן נאמר "ונתתי גשמיכם (בעתם)". והיינו – בפ' "והיה אם שמוע" ברכת המטר מתייחסת היא להארץ של בני ישראל, "מטר ארצכם", ואילו בפרשתנו מתייחסת ברכת הגשמים לבני ישראל עצמם, "גשמיכם".

ולפיכך:

בפרשתנו, כאשר ברכת הגשמים מכוונת בעיקר לבני ישראל עצמם, "גשמיכם" – באה הברכה

לקראת שבת

ט

בזמן הטוב ביותר עבור בני ישראל עצמם, כאשר יהודים נמצאים בבית ואין דרכם לצאת החוצה; ולכן מפרש רש"י "בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות".

אבל בהכתוב שם, שהברכה היא בעיקר להארץ, "מטר ארצכם" – מפרש רש"י את הברכה לפי גדרי הארץ, ומצד גדרי הארץ אינו מסתבר שיספיקו הגשמים של "לילי שבתות" בלבד, ולכן מעדיף רש"י לפרש שהכוונה "בלילות" בכלל.

והבדל זה מתאים להבדל הכללי שבין תוכן הפרשיות:

בפ' "והיה אם שמוע" מדובר על מצב שבו בני ישראל מקיימים רצון ה' לפי שורת הדין – "והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם גו'"; ולכן, אף שזוכים ישראל לברכה ה', הרי שברכה זו באה לפי שורת הדין ובהתאם לחוקי הטבע, ולכן צריכים לגשמים של "לילות" בכלל.

אך בפרשתנו מדובר על מצב שבו יהודים מקיימים רצון ה' מתוך התאמצות יתירה לפני משורת הדין – וכלשון רש"י בתחילת הפרשה: "אם בחוקותי תלכו. שתהיו עמלים בתורה", יותר מהחיוב (וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ז ע' 314 ואילך) – ולכן גם ברכת הקב"ה באה באופן שלמעלה מדרך הטבע, עד כדי כך שהגשמים של "לילות שבת" לבדם מספיקים הם לכל צרכי הארץ.

[בפ' "והיה אם שמוע", כיון שהברכה היא בעיקר להארץ, "מטר ארצכם", לכן היא באה לפי גדרי הארץ הטבעית, ולכן גם הברכה יש בה הגבלות טבעיות, ואי אפשר להסתפק בגשמים של לילות שבת בלבד, אלא יש צורך בגשמים של הלילות בכלל];

אולם בפרשתנו, כאשר הברכה מתייחסת לבני ישראל, הרי שהיא אינה מוגבלת בדרכי הטבע דוקא, ולכן יש אפשרות שאפילו זמן מועט של גשמים ("לילי שבתות") יספיק].

ה. ליתר ביאור:

מבואר במפרשים (קרבן אהרן לתורת כהנים. נעתק בצידה לדרך על רש"י כאן), שברכת נתינת הגשמים "בעתם", ענינה הוא "בעת אשר לא יהיה עת וזמן לדבר אחר אלא להם לבד.. לא ירדו בעתות אשר אתם צריכים אליהם ללכת בדרכים, אלא בעת שלא יהיה אלא 'עתם' להם לחוד". כלומר: הגשמים ירדו בזמן המיוחד להם ("עתם"), שאין עוד מי שהולך אז בדרכים אלא הגשמים לבד הם ש"הולכים" אז.

אמנם בזה גופא אפשר לומר בשני אופנים, ובזה הוא ההבדל בין שני הכתובים:

בפרשתנו, כיון שהברכה מכוונת היא לישראל עצמם ("גשמיכם"), הרי ה"בעתם" של הגשמים תלוי בבני ישראל בכלל, בכל עניניהם. הגשמים באים רק כאשר אין דרכם של בני ישראל לצאת בכלל, אלא הגשמים לבדם הם ש"הולכים" אז בחוץ – בלילי שבתות;

אולם בפ' "והיה אם שמוע", כאשר הברכה שייכת היא להארץ של בני ישראל ("מטר ארצכם"), אז ה"בעתו" של הגשמים (אינו תלוי בכל עניניהם של בני ישראל, אלא) נקבע לפי עבודת הארץ

של בני ישראל: כיון שבמשך היום עובדים בני ישראל בשדותיהם [וכמסופר לגבי יעקב אבינו (ויצא ל, טז): "ויבוא יעקב מן השדה בערב"], לכן המטר אינו יורד אז, שלא להפריע בעבודת הארץ – ולכן יורד המטר "בלילות" בכלל, כאשר בלאו-הכי מפסיקים את עבודת הארץ והולכים לנוח בבתיהם.

[כלומר: הא פשיטא שהברכה "ונתתי מטר ארצכם בעתו" מכוונת אל בני ישראל ולא להארץ עצמה, שהרי להארץ אין נפקא מינה מתי יורד המטר; אבל כיון שכללות הברכה מתייחסת ל"מטר ארצכם", לכן גם הברכה לבני ישראל היא כפי שהם קשורים עם עבודת האדמה, ולא בהתאם למצבם של בני ישראל כשלעצמם. ודו"ק].

-

אמנם אעפ"כ ממשיך שם רש"י ומוסיף – בתור פירוש שני – ש"בעתו" קאי על "לילי שבתות שהכל מצויין בבתיהם"; ויש להאריך בזה אך אין כאן מקומו, ויתבאר בעז"ה בעת לימוד פרשה זו (בפ' עקב).

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בין 'פונה' ל'אפנה'

ופניתי עליכם והפריתי אתכם

אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם

(כו, ט. ובפירש"י)

להלן בפרשת הקללות (כו, יז) כתוב "ונתתי

פני בכם ונגפתם לפני אויביכם גו'" ובפירש"י
"פונה אני מכל עסקי להרע לכם".

ויש לדייק, דבברכות כתב רש"י "אפנה
מכל עסקי" לשון עתיד, ובקללות "פונה" לשון
הווה. וכן באחרי (יז, י) כתיב "ונתתי פני בנפש
האוכלת את הדם", ובקדושים (כ, ג) כתיב "ואני
אתן את פני באיש ההוא והכרתי גו'", ובשניהם
כתב רש"י "פונה אני מכל עסקי" לשון הווה.
ויש לעיין בטעם השינוי.

ויש לומר בזה, דהנה לשון עתיד מתפרש על
דבר הנמשך ו"הווה תמיד" (ראה רש"י בשלח טו, א
ד"ה אז ישיר), משא"כ לשון הווה מתפרש רק על
אותו הרגע בו מתקיים הדבר.

ועפ"ז יובן החילוק בלשונות רש"י בין
הברכות לקללות:

דהנה ידוע מאמר רז"ל (סוטה יא, א) "מרובה
מדה טובה ממדת פורענות", ולכן בנוגע
לקללות נקט רש"י בכל המקומות את הלשון
"פונה" לשון הווה, דהיינו, שהפני' כדי להרע
לבני ישראל היא רק לרגע אחד בלבד. משא"כ
בברכות נקט "אפנה" לשון עתיד, דהיינו
שפניית הקב"ה להיטיב ולשלם לבני ישראל
הוא דבר "ההווה תמיד".

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י"ז עמ' 326)

שתהיו עמלים בתורה

אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי

תשמורו

יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי

תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני

מקיים אם בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה

(כו, ג. ובפירש"י)

הקשו המפרשים (גור אריי, דברי דוד, משכיל
לדוד, ועוד): מניין ההכרח בפשטות הכתובים
לפירוש זה, שהכוונה ב"בחוקותי תלכו" היא
ללימוד התורה מתוך עמל דוקא, ולא לכללות
ענין לימוד התורה.

ויש לבאר בפשטות, דכיון שלימוד התורה
הוא מצוה ככל תרי"ג מצוות התורה, הרי לימוד
התורה כלול בהמשך הכתוב "ואת מצוותי
תשמורו", ומכאן ההכרח לומר שמדובר באופן
מיוחד בלימוד התורה שאינו כלול במצוות
תלמוד תורה מצ"ע.

וע"כ צ"ל שמדובר בהוספה באיכות הלימוד
- "שתהיו עמלים בתורה".

(יעיין בלקו"ש ח"י"ז עמ' 313 ואילך)

זמנא חדא הוה צריכא עלמא למטרא: מעלת הישועות שנפעלו ע"י רשב"י

ביאור החילוק בין הנסים שנפעלו מרשב"י ע"י אמירת תורה, להנסים שפעלו שאר התנאים ע"י תפלות ובקשות

איתא בזוהר הקדוש (ח"ג נט, ב) "תניא אמר רבי יוסי, זמנא חדא הוה צריכא עלמא למטרא, אתו לקמיה דרבי שמעון . . פתח ואמר (תהלים קלג, א) שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד וכו' [ועי'ז אתי מיטרא]".

והנה נודע מעשה דחוני המעגל (מתני' תענית פ"ג מ"ד) "שאמרו לו לחוני המעגל, התפלל שיירדו גשמים . . עג עוגה והתפלל בתוכה". ומצינו חילוק עיקרי בין המשכת הגשמים ע"י רשב"י להמשכת הגשמים דחוני המעגל: דאצל חוני המעגל, הנה בתחילה "התחילו הגשמים מנטפים, אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות. ירדו בזעף, אמר לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה", ורק אז "ירדו כתקנן", ואילו רשב"י פעל ירידת הגשמים כתיקנן מיד בלי שום יגיעה.

וצריך להבין מפני מה הוצרך חוני המעגל להתייגע ולבקש כמה פעמים, ואילו רשב"י פעל ירידת הגשמים בניחותא ומבלי להתייגע.

והביאור בזה, דהנה בעבודת האדם לקונו ישנם ב' אופני עבודה כלליים:

לקראת שבת

יג

אופן אחד הוא, שבכדי לתקן ולברר את הנפש הבהמית, צריך האדם להלחם עמה על ידי שמתלבש בה ומתעסק עמה. וכמו בשני אנשים שמתאבקים זה עם זה, שהם אחוזים ודבוקים זה בזה וכל אחד מתאמץ להכניע את זולתו, כן הוא גם בעבודת ה', שנפש האלקית מתאבקת עם הנפש הבהמית על מנת לנצחה, ונפש הבהמית אף היא מתגברת כנגדה, ורק מצד הכחות שנותן הקב"ה לנפש האלקית הרי היא מתגברת על נפש הבהמית (כמשנ"ת באורך מזה בס' שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי מט, א). ועבודה זו היא בעיקר בשעת התפלה, וכדאי' בזה"ק (הובא בלקו"ת ר"פ תצא ובכ"מ. וראה זהר ח"א רמ, ב. ח"ג רמג, א) "שעת צלותא שעת קרבא".

אמנם, ישנו אופן נוסף בו הבריור והתיקון הוא בדרך מנוחה ושלוש, וזה נעשה ע"י לימוד התורה. דבשעה שאדם לומד תורה, הנה כאשר נפסק הדין שדבר זה הוא כשר טהור ומותר, הרי זה פועל בדרך ממילא שהדבר הנדון יעלה לקדושה. וכן לאידך, כשנפסק עליו לאיסור, הרי הפסק דתורה פועל שדבר זה נדחה מתחום הקדושה. א"כ הרי בבירור ותיקון זה שע"י לימוד התורה, אין הוא צריך להלחם עם הרע, אלא ע"י לימודו מתברר העולם ונתקן בדרך-ממילא.

ומעתה יובן החילוק בין אופן ירידת הגשמים ע"י אמירת הדרוש דרשב"י, שמיד ירדו כתיקונם, לירידת הגשמים ע"י תפילת חוני המעגל, שירדו רק לאחר כמה תפילות ובקשות:

כיון שירידת הגשמים אצל רשב"י, היתה ע"י אמירת דרוש בתורה, שהפעולה שנעשית בעולם ע"י התורה היא בדרך מנוחה – בלי מלחמה והתעסקות, הרי המשיך ירידת הגשמים מיד כתיקונם; משא"כ חוני המעגל שהמשיך הגשמים על ידי תפלה, שפעולת התפלה היא בדרך מלחמה והתעסקות עם הרע, הרי גם לאחר שירדו הגשמים ה' צריך עדיין להתאים את השפע לעולם. ולכן הוצרך להתפלל על כך כמה פעמים, עד שהיתה ההמשכה כראוי בעולם.

* * *

והנה, מכאן נמצא חילוק יסודי בין הורדת גשמים ע"י רשב"י לבין הורדת גשמים ע"י שארי תנאים, דהנה נוסף על תפילת חוני המעגל על ירידת הגשמים דלעיל, מצינו כן גם בתנאים אחרים שהוצרכו להתפלל כדי להוריד גשמים, וכגון מה דאי' בתענית (כה, ב) שר' עקיבא (שהיה רבו של רשב"י) ירד לפני התיבה והתפלל על הגשמים; ואילו רשב"י המשיך ירידת הגשמים ע"י אמירת דרוש בתורה.

והא גופא טעמא בעי, מהו אליבא דאמת הטעם שרשב"י המשיך הגשמים ע"י דברי תורה, ואילו גבי שאר התנאים מצינו שהמשיכו הגשמים ע"י תפילתם?

ויש לבאר זה בהקדים המבואר בדא"ח דבשפע הירוד מלמעלה ישנם ב' אופנים: כפי שנמשך ע"י תפלה, וכפי שנמשך ע"י ברכה.

והחילוק ביניהם, דההמשכה שע"י תפלה היא באופן שהמתפלל הוא למטה ומבקש שישפיעו לו

לקראת שבת

מלמעלה (מלמטה למעלה); משא"כ ההמשכה שע"י ברכה היא באופן שהמברך [שיש לו כח לברך, וע"ד אברהם אבינו שאמר לו הקב"ה הברכות נתונות לך (במדב"ר פ"א, ב)] הוא למעלה מהשורש שממנו נמשכת הברכה, וממשיך אותה מלמעלה למטה. ובזה ישנה מעלה בהמשכה שע"י ברכה, דברכת הצדיק היא בדרך ציווי, דלהיותו למעלה ממקור ההמשכה יש בכוחו לצוות ע"ז, ובאופן שבודאי תתקיים הברכה (משא"כ בתפלה, שאפשר שתומשך ההשפעה ואפשר שלא).

אמנם, ישנה גם מעלה בהמשכה ע"י תפלה לגבי ההמשכה שע"י ברכה: דהברכה ממשיכה רק מה שישנו כבר בהמקור האלקי, אך בההמשכה שע"י תפלה, הנה גם כשלמעלה אין ההשפעה ח"ו במקור, ועד שנגזור עליו שיהיה חולה ח"ו וכיו"ב, הרי ע"י תפלה יכול לשנות הגזירה. וכהלשון השגור בתפלה "יהי רצון", היינו דע"י התפלה פועלים שיתעורר רצון חדש בשמיא, ויומשך שפע חדש שלא הי' קודם לכן בהמקור האלקי.

[והטעם לזה שדוקא ע"י התפלה – שהיא מלמטה למעלה – ניתן לפעול המשכה חדשה, הוא כמש"נ "למעשה ידיך תכסוף" (איוב יד, טו), דחביב אצל קוב"ה מעשה הנבראים, ולכן יש מעלה דוקא בעבודה שמצד המטה].

והנה, בתורה ישנם ב' המעלות – הן המעלה דברכה (שההשפעה תומשך בוודאי), והן המעלה דתפלה – דבכח התורה ניתן לפעול שינוי בעולם, כפי שנעשה ע"י תפלה, וכדאיתא בירושלמי (נדרים פ"ו ה"ח) גבי בת שלש שנים ויום א', שאם עיברו ב"ד את החודש בתולי' חזרין, דמזה משמע דבכח התורה לפעול שינוי בעולם. ולאידך, שינוי זה שנעשה ע"י התורה הוא באופן וודאי כבברכה.

[ואכן מצינו בכמה תנאים שפעלו שינוי בעולם ע"י עסק התורה שלהם בדרך ממילא, וכמו ברבי פינחס בן יאיר שבדרכו לקיים מצות פדיון שבויים פגע בנהר גינאי ונמנע ממנו לחצות אותו, וציוה עליו "גינאי נהרא חלוק לי מימך" (חולין ז, א), ובכח עסק התורה שלו פעל הציווי חלוקת הנהר]

והנה עם היות שבעסק התורה כלולים ב' המעלות של תפלה וברכה כנ"ל, אך בכ"ז יש מעלה בתפלה לגבי תורה: השינוי הנעשה בעולם ע"י התורה הוא רק כאשר מצד חכמת התורה צריך להיות שינוי, ואילו בההמשכה הנעשית ע"י תפלה, הנה גם כשמצד חכמת התורה אין צריך לרדת גשם, מ"מ ע"י התפלה יכול להתעורר רצון חדש וירד גשם, אע"פ שמצד התורה כבר נקבע שאי"ז הזמן ירידת גשמים. ועפ"ז מובן מה שהתנאים פעלו ירידת הגשמים ע"י התפלה, דרק בכח התפלה לפעול שגם כשמצד התורה העולם לא ראוי לגשם, ירד גשם.

אך אעפ"כ המשיך רשב"י ירידת הגשמים ע"י אמירת דרוש בתורה, והוא משום שבפנימיות התורה – רזין דאורייתא נמשכת גם הדרגא שלמעלה מהתורה (מה שנמשך בד"כ ע"י תפלה), ולכן פעל רשב"י – להיותו "מארי רזין דאורייתא" – ירידת הגשמים ע"י אמירת דרוש בתורה.

פנינים

דרוש ואגדה

המר ימירנו והי' הוא

ואם המר ימירנו והי' הוא ותמורתו יהי' קודש (כו, לג)

איתא בסה"ק (סי' האריז"ל כוונת ר"ח, משנת חסידים סוף מס' טבת. ועוד) ש"המר ימירנו והי' הוא" ר"ת של שם הוי"ה ב"ה.

ויש לפרש זה ע"ד הרמז:

כאשר יהודי משפיע על אחר הרחוק ח"ו מדרך התורה והמצווה ומקרבו להשי"ת ה"ז גם בשם "תמורה" יקרא. שהרי הוא ממיר את האדם מחול לקדושה.

וזהו "המר ימירנו" שלפעמים מצווה התורה ליהודי להפסיק מלימודו בתורה ומעיסוקו בעבודת הקודש, ולחפש את אלו הרחוקים מדבר ה' ולקרבתם לעבודתו ית'.

עלול האדם לחשוש, שהציאה ממקום הקדושה תשפיע עליו בשלילה ח"ו, וירד מדרגתו ומצבו הרוחני.

וזהו "המר ימירנו והי' הוא" שמבטיחה תורה שגם אחרי ה"המר ימירנו" יישאר בדרגתו הוא, "והי' הוא", וע"ד לשון רז"ל (ברכות יג, א. ועוד) "והי' – בהוויתו היא".

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ו עמ' 90)

כל המצוות - חוקים

אם בחוקותי תלכו אם בקימי תהכון (כו, ג. ובתרגום אונקלוס)

ידוע שבמצוות יש ג' סוגים, משפטים ערות וחוקים.

חוקים הם המצוות שהם גזירות מלך, ואין טעם שכלי לקיומם, ועשייתם היא רק מצד קבלת עול מלכות שמים.

ולפ"ז יש לבאר בדרך הרמז הא דכינה כאן הכתוב את כל המצוות (דב"ק"מי" נכללים כל המצוות), בשם "חוקותי", שבכך מלמדנו, שגם המצוות שנק' בשם "משפטים" ו"עדות" שהשכל מחייבן או מסכים לקיומם, וכמארז"ל (עירובין ק, סע"ב) "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול כו", הנה גם מצוות אלו יש לקיימם רק מתוך קבלת עול, כמו חוקים, "חוקה חקתי גזירה גזרתי" (במדבר רבה ר"פ חוקת).

וכמארז"ל הידוע "לא יאמר אדם אי אפשר כו' אלא אפשרי ומה אפשרי ואבי שבשמים גזר עלי" (תורת כהנים קדושים כ, כו) – "גזר" דייקא, גזירה גזרתי.

(ע"פ תורת מנחם חכ"ה עמ' 292)

חידושי סוגיות

בשיטת הרמב"ם בדיני חרמי כהנים

יפלפל בקושיות המנחת חינוך דהרמב"ם שינה הרבה מן הש"ס ולכאן' חידש בזה נגד הדין דאין כהנים מחרימין / יעמיק בכוונת לשונות הרמב"ם לאיזה שדה נתכוון, ושיטתו בהא דאין כהנים מחרימין / יסיק ע"פ דברי החינוך בביאור יסוד דין חרמין, דשאני נכסי כהן מנכסי ישראל בעצם, ובזה מתורצים דברי הרמב"ם כולם

תלמוד לומר כשדה החרם (מה בא שדה החרם ללמד על שדה היוצאת לכהנים ביובל (רש"י)), מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו (שדה שהחרים ישראל והגיעה לחלקו (רש"י)), שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים (הואיל וכשיגיע יובל אם לא אפדנה אני מיד גזבר ויגאלנה אחר תתחלק לכהנים ביובל כדין מקדיש שדה אחוזה (רש"י)) והרי היא תחת ידי (עכשיו שאני מוחזק בה (רש"י)) – תהא שלי, ודין הוא בשל אחרים אני זוכה (אם ה' שדה אחוזת ישראל יוצאה לכהנים ביובל ה' לי חלק בה (רש"י)) בשל עצמי לא כל שכן, תלמוד לומר והי' השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם וכי מה למדנו משדה החרם מעתה ה"ז בא ללמד ונמצא למד, מקיש

א

יביא דברי הרמב"ם ע"פ הש"ס גבי כהן שהקדיש שדה חרמו שיוצאה לשאר הכהנים, ויפלפל בקושיות המנ"ח במה שחידש כאן הרמב"ם טובא על הש"ס

גרסינן בערכין (כט, א. לד, א), לענין דין מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה או שנמכרה ע"י הגזבר לאחר, שיוצאת לכהנים ביובל כשדה החרם, המבואר בפרשתנו (כו, כא) "והי' השדה בצאתו ליובל קודש לה' כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו":

"כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו (שם), מה

ובלחם משנה להרמב"ם על אתר: "והביא הדין בכהן שהחרים אע"ג דכאן נקט לה בכהן שהקדיש דהכל אחד ואין קפידא". אבל זה צע"ג דהא ע"פ הנ"ל אין הכל אחד כי רק מלהחרים אימעוטי' כהנים ולא מלהקדיש, כמו שהקשה עליו כבר במנחת חינוך שם. מיהו, אולי יש לומר דהלח"מ פירש בדברי הרמב"ם דהאי דנקיט "והחרימה" היינו חרם לבדק הבית (ובאמת הכי נמי כתב בצפנת פענח במקום שהובא להלן בדברינו), וזה על פי מה שכבר הודיע הרמב"ם גופי' בפירושו על המשניות (תמורה פ"ז מ"ג. הובא בתויו"ט ערכין פ"ח מ"ו) "ואל תעלה על דעתך שיש הפרש בין שאמרנו קדשי בדיק הבית ובין שאנו אומרים חרמי בדיק הבית לפי שהשמות משונים והענין אחד" (ועיין בזה גם בדברי המנ"ח שם לפני"ז). איברא דכבר כתב בצפנת פענח שהובא להלן, דיש לומר שכהנים אינם רשאים להחרים אף לא לבדק הבית, ויכולים רק להקדיש. והדרא הקושיא לדוכתא.

ועוד הק' המנ"ח בדברי הרמב"ם, דמנ"ל הא דכתב בסוף לשונו "שאם החרימה היא מוחרמת מיד", הא בש"ס לא נזכר אלא ש"יוצאה לאחיו הכהנים", ונשנה ונשלש בלשון זה "ל' המנ"ח שם), אבל לא נזכר כלל ועיקר דילפינן נמי "שאם החרימה היא מוחרמת מיד".

ובשלישית הק' המנ"ח, דאף לישינ' דהרמב"ם בריש ההלכה "שזכה בה אחר היובל" אין מובן כלל מאי שיאטי' דיובל הכא, שהרי אין בין יובל ובין חרמי הכהנים ולא מידי, ולעולם כהן זוכה בחרמים, בין לפני היובל בין ביובל ובין אחר היובל, וכדפסק נמי הרמב"ם גופי' בהלכה דלעיל מיני' (ה"ה) שחרמי הכהנים "הרי אלו ניתנו לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים".

שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצאת מתחת ידו ומתחלקת לכהנים (אם גאלה כהן מיד הקדש יוצאה מידו ביובל ומתחלקת לכל אחיו הכהנים¹ (רש"י)) אף שדה חרמו יוצאת מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים". ועיי"ש להלן בשמעתין ובמפרשים שם.

והנה, כתב הרמב"ם בפרק ו מהל' ערכין וחרמין (ה"ו), "כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל והחרימה הרי זו מוחרמת ויוצאה לאחיו הכהנים, שנאמר לכהן תהי' אחוזתו מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד". ע"כ. ובמגדל עוז רדב"ז וכסף משנה ציינו המקור לדברי הרמב"ם ממימרת הש"ס הנ"ל.

ובמנחת חינוך (מצות שנו. עיי"ש בארוכה) הק' על הרמב"ם כאן כמה קושיות אלימתות, חדא הקשה, דמנ"ל להרמב"ם דדין "יוצאה לאחיו הכהנים" הוי נמי בכהן שהחרים שדה חרמו, הא הש"ס לא מיירי אלא בכהן שהקדיש שדה חרמו. ודרבה מיני' קשיא, דהא אין כהן רשאי להחרים מאומה, כדתנן בפרקא דלעיל מיני' "הכהנים והלוים אין מחרמין", כי גזירת הכתוב דדין חרם לא שייכא בכהנים ולויים לא שנא שדה שהיתה שלו מעולם ולא שנא שדה שהגיעה לידו באחת מן הדרכים, ואפילו מטלטלין אין מחרמין כדתנן התם במשנה, וכדפסק הרמב"ם גופי' בהלכה דלהלן (ה"ו) "קרקע או מטלטלין של כהנים ולויים אינם מחרמין אותן". וא"כ, מהיכא אתיא לי' להרמב"ם דרשאי הכהן להחרים שדה חרמו?

(1) משנה שם כה, סע"א ובגמרא שם ע"ב.

ב

יעמיק בסברות הרמב"ם היאך מצינו לומר שיחרים הכהן שדה אף שקיי"ל דאין

מחרימין

אכן, לענין הקושיא השלישית שהקשה המנ"ח, במ"ש הרמב"ם "שזכה בה אחר היובל", נראה ממשמעות המפרשים (עיין בקרית ספר להמב"ט על אתר) דבתיבות אלו נתכוין הרמב"ם הכא לאופן אחר ממה שהזכיר לפנ"ז, וכאילו נכתב (או שבאמת הכי גרסינו) "או שזכה בה אחר היובל", והיינו שדה אחוזה של ישראל שהקדישה הישראל ולא פדאה דאו יוצאה היא לכהנים ביובל³ (והאי דינא כבר הביאו הרמב"ם לעיל (פ"ד הי"ט)), וע"ז רצה לומר הכא דאף שדה כזו רשאי הכהן להחרים "שאם החרימה היא מוחרמת מיד".

מיהא עדיין יש לעיין בזה, אמאי הקפיד הרמב"ם להקדים דוקא הא ד"כהן שהיתה לו שדה חרם", ויתר על כן בסיום לשונו גבי הלימוד מקרא שהזכיר רק "מלמד ששדה חרמו לו" ולא האופן האחר הנ"ל. ומה שכנראה הטעם לזה הוא כיון שהלימוד הוא מקרא דאימתר ב' "כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו"⁴ – עדיין אין בזה ביאור, ואדרבה דבר זה עצמו טעמא בעי, כי מהא גופא דילפינן לדין זה מהאי קרא אף שבאמת הוא הדין נמי בשדה אחוזה שזכה בה אחר היובל, מוכחא מילתא דעיקר הדין הוא

ולפום ריהטא הי' מקום לתרץ דברי הרמב"ם, וכדמשמע נמי מהמפרשים (עיין היטב בצפ"נ לרמב"ם שם פ"ד הי"ט), דנימא (כנזכר כבר) דב"והחרימה" דהכא לא נתכוין הרמב"ם לחרמי הכהנים אלא חרם לבדק הבית או חרם לשמים (דאף בהנהו מיירי שם בהלכות שלפנ"ז), ו"כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל" היינו נמי שדה חרם לבדק הבית, דזכי בה אחר היובל (ועיין בצפנת פענח (שם) שכתב: "דנקט רק ככהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה דמשמע לכאורה דרק חרם גבוה אבל חרמי הכהנים שפיר יש על זה שם אחוזה של כהן". ועוד כתב (שם לז, ג באמצע הטור): "אבל שדה שנפלה לו או שירש אז יכול גם להקדישה בלשון חרם לבדק הבית כו").

מיהא אין לומר כן, דמלבד שאכתי צ"ע מנין מקור דין זה שנקט הרמב"ם², עוד זאת, שאין הדברים מתיישבים כ"כ בלשונות שנקט הרמב"ם, ומסיום לשונו "מלמד ששדה חרמו לו" משמע דקא מיירי הכא בחרמי הכהנים שהיא שדה דמשתעי בה קרא דמיני' ילפינן להאי דינא. ותו, דאילו היתה כוונתו לשדה דחרמי בדק הבית הול"ל "כהן שהיתה לו שדה אחוזה שזכה בה כו", ומלשונו "שהיתה לו שדה חרם" מובן דקאי אדלעיל מיני' בהלכה שלפנ"ז דמיירי התם בחרמי כהנים.

(3) מיהו עפ"ז צע"ק הלשון שכתב "שזכה בה אחר היובל", דהרי זוכים בה כשהגיע היובל.
 (4) ולהעיר שהרמב"ם כאן לא הביא מהכתוב את הלשון "כשדה החרם".

(2) ואילו הי' הדבר חידוש מדילי, בודאי הי' נוקט על אתר בלשון "יראה לי", כדרכו בכל מקום שמחדש הלכה שלא נמצאה בש"ס (ראה לקו"ש ח"ב ע' 6 שוה"ג להערה 32).

איברא, דאף בהאי תירוצא אין מזור, כי לפי זה נמצא דהא דרשאי הכהן להחרים אינו משום שהויה שדה חרמו, אלא מטעמא דאין היא אחוזתו, היינו שאינה "אחוזת עולם" שלו. ואי הכי לא הו"ל להרמב"ם להדגיש "ככה שהיתה לו) שדה חרם", כי אם הי' לו להורות בלשונו דקאינו בקרקע שאינה אחוזת עולם, כגון "כהן שהיתה לו שדה שזכה בה (מישראל)" או כיוצא בזה.

ואף בגופא דהאי סברא שחרם כהן חל בשדה שאינה אחוזתו ממש – צ"ע, דהא הלימוד בהיקש "שדה חרמו" ל"שדה אחוזה" הביאו הרמב"ם בתוכן הפכי מכפי שהובא בש"ס, דבש"ס אמרו "מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצאת מתחת ידו ומתחלקת לכהנים" (והיקש זה הביאו הרמב"ם לעיל (פ"ד הכ"ג) ולא כאן), היינו דילפינן שדה חרמו משדה אחוזה של ישראל שפדאה הכהן מן ההקדש וכי הכי דהתם השדה אינה שלו ויוצאת מתחת ידו "אף שדה חרמו יוצאת מתחת ידו"¹⁰, ואילו הרמב"ם הכא הזכיר ההיקש בלשון הפוכה, "מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל", היינו שנקט בדוקא בסגנון שמשמעו דבעלות הכהן על שדה חרמו שוה היא לבעלות שדה אחוזה¹¹ לישראל שיכול הוא להחרימה.

דוקא בשדה חרמו, ודרוש ביאור וסברא בזה. והנה, לענין הקושיא דלעיל מגופא דדינא דכהנים אין מחרימין, הי' נראה ליישב בפשטות⁵:

הרמב"ם ס"ל דהא דכהנים אין מחרימין הקרקעות אינו מגזירת הכתוב סתם שגזר הכתוב דין על הגברא שהכהנים לא נאמר בהם דין חרמים כלל (וכ"ה דעת המנחת חינוך), אלא הוי דין בהחפצא דנכסי הכהן. וסברא זו מדוייקת היטב בהדגשת לשון הרמב"ם ששינה בו מן הש"ס לבאר שיטתו זו, דבמתני' נקט להאי דינא בלשון "הכהנים והלויים אין מחרימין", ואילו הרמב"ם נקט "קרקע או מטלטלין של כהנים אינם מחרימים אותן".

ולבאר טעם שיטה זו המשיך הרמב"ם וכתב⁶ "שהרי אומר (בהר כה, לד) בשדה כי אחוזת עולם הוא לכם"⁷ (דכתיב גבי' ערי הלויים), פירוש, דלפיכך הוי דין זה דוקא בשדות דהוו דילהו בעצם, שניתנו להם לנחלתם משמיא (שהם השדות דערי הלויים שירשו מאביהם⁸), דבנוגע לשדות אלו אי אפשר כלל שיחרימום כי בזה תהי' אחוזה זו נפקעת מהם ורחמנא אמר "אחוזת עולם הוא להם"⁹. משא"כ שדה חרם שהגיעה ליד הכהן רשאי להחרימה, דאין היא אחוזתו.

5) להעיר מצפנת פענח הנ"ל (לו, א): וזה דוחק לומר דהך והחרימה כו' ומשום דס"ל כו'. עיי"ש.

6) וכ"ה בש"ס שם בטעם דלויים אין מחרימין, משא"כ בכהנים. וראה לחם משנה לרמב"ם כאן.

7) כ"ה ברמב"ם לפנינו, ובכתוב נאמר "להם".

8) ראה פרש"י ערכין כה, ב ד"ה ת"ל לכהן.

9) וראה בקרית ספר כאן.

10) וכן נמי במסקנת הגמרא בסוגיין, דרשת רב נחמן קמ"ל אחוזתו אין חרמו לא, דלפרש"י ותוס' בשמעתין היינו דחרמו לא הוי כאחוזת ליגאל לעולם.

11) וראה לשון הרמב"ם לעיל פ"ד הי"ט: 'ותהי' אחוזה להם". ושם סוף הלכה כ': "תחזור לכהנים כאילו הם בעלי".

הוא ובתוך הברכה אין מקום לחרם חלילה. ע"כ.

אכן, לכאורה אינו מובן מאי שנא ישראל שיכול להחרים וכהן ולוי אין מחרימין, דהא בודאי אף בישראל "אין מקום לחרם חלילה", כמו שכתב לעיל "אי אפשר לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר" אלא ש"אחר שידענו באמת כי כוונת המחרימים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו ויהי' קודש", ואמאי לא נימא הכי גם בכהן ולוי שהחרימו דיוצא מרשותו ויהי' קודש?¹⁴

ובאמת יש לבאר החילוק בזה, דנכסי ישראל מאחר שהיותם שייכים לחלק השי"ת אינו ענין בהם גופא ומצדם אלא מצד הישראל, דמה שקנה עבד קנה רבו, להכי אע"ג דלא חל התוכן דחרם (היפך הברכה) על הנכסים גופייהו, אלא נעשים הם קודש ע"י מעשה החרם, מ"מ מאחר שמה שהתורה מוציאה השדה מרשותו הוא בסיבת "כוונת המחרימים" ו"חפצו" (חפץ הלב) שהוציאו בפיו והשתמש עליו בלשון של חרם, אשר מצד הנכסים לכשעצמם הי' אפשר שיחול הדבר – אזי חל עכ"פ שם חרם על השדה, ונעשה היפך הברכה בנכסים אלה בנוגע להמחרימים, שיוצא הנכס מרשותו ("וישוב לרשות אדוניו ויהי' קודש"). וכן הוא גם בפשטות הדברים ממש, שקרוי' שדה זו שדה חרם. משא"כ בכהנים ולוים, שהנכסים עצמם הוו "כשוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב וכל אשר יש לו להשי"ת הוא", אי אפשר בנכסיהם שיחול

יסיק בדרך מחודשת ע"פ היסוד שכ' החינוך בדיני חרמות, דשאני נכסי כהן מנכסי ישראל בעצמם, ועפ"ז יתורצו כל הדינים שהזכיר הרמב"ם ומקורם בש"ס

והנראה לבאר ביאור חדש ויסודי בכל זה, עפמש"כ החינוך¹² (מצוה שנו) בשורש מצות דיני חרמין, וז"ל: לפי שישראל הוא העם אשר בחר הא-ל לעבודתו ולהכיר שמו והם אינם תחת ממשלת המזלות אשר חלק השי"ת לעמים מן האומות אבל הם תחת ידיו של הקב"ה מבלי אמצעות מלאך ומזל וכמ"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו כו' לא תנוח בהם רק טובה ושפע ברכה ורוח נדיבה וטהרה תסמכם. וההפך והיא המארה והחרם על אויביהם ושונאיהם של ישראל וע"כ כי יקצר רוח אחד מהם ויוציא מפיו לשון קללה וחרם על ממונו וקרקותיו שהם תחת הברכה הודיעו הכתוב שאי אפשר לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר לפי שכל אשר לישראל שהם חלק השי"ת לו הוא ומה שקנה עבד קנה רבו אבל מ"מ אחר שידענו באמת כי כוונת המחרימים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו¹³ ויהי' קודש כו' ומזה השורש הוא שאמרו רז"ל שכל אשר ללוים ולכהנים בין קרקע בין מטלטלין אין מחרימין אותן כלומר שאפילו אמר הכהן או הלוי על שדהו שהי' חרם אינו נתפס כלל כי הוא כשוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב וכל אשר יש לו להשי"ת

14) ולהעיר מקושיות הרא"ש (הובא בשטמ"ק ערכין כה, א. אות ז) על הדין שהכהנים אין מחרימין משום שהחרמים שלהם – "מאי נתינת טעם הוא זה מ"מ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה לזכות בו כו".

12) וכבר נודע שברוב הענינים ככולם אויל החינוך בשיטת הרמב"ם.

13) השי"ת (כנ"ל) – וכדלקמן "כשוכן בית אדוניו".

לישראל ולא כאחוזתו של כהן. פירוש, דמה ששדה החרם או שדה שזכה בה אחר היובל מוחרמות הן, אין טעמו כ"כ (מצד השלילה –) מחמת שאין אחוזתו שנאמר עלי' "אחוזת עולם היא להם", כי אם (מצד החיוב –) להיותה שדה חרמו, היינו שכבר חל עלי' שם חרם, שהיתה בשדה זו האפשריות דחרם כנ"ל, ובמילא אף לאחר כניסתה לרשות הכהן אין שדה זו נעשית כאחוזתו ו"כשוכן בבית אדוניו". ולפיכך "אם החרימה היא מוחרמת מיד".

ובזה יעלה יפה סדר הלכות הללו ברמב"ם, דלכאורה הדין דהלכה ו' בכהן שהיתה לו שדה חרם (וכן תחילת הלכה ז') היו צריכים להכתב אחר הדין דהלכה ז' ד"קרקע כו' של כהנים אינם מחרמיין אותן", שבהמשך לזה הו"ל להזכיר דאינו כן בכהן שהיתה לו שדה חרם אלא זה האחרון יכול להחרים. אבל לפי דברינו אתי שפיר, כי הא דשדה חרם של כהן שהכהן יכול להחרים אינו (רק) מצד המיעוט שאינו אחוזת עולם (ובמילא יכול להחרים), אלא מצד החיוב, כנ"ל, ולהכי בא הדבר כהמשך להלכות שלפניו דהוי כמו ישראל שהחרים חרמי כהנים.

ומעתה יתבאר השינוי בין ההיקש שבש"ס "מה שדה אחוזה של ישראל יוצאת מתחת ידו ומתחלקת לכהנים אף שדה חרמו יוצאת מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים"¹⁶, להלימוד שהביא הרמב"ם מהאי קרא – דהש"ס הלימוד הוא לענין שאינה נשארת שלו אלא מתחלקת לאחיו הכהנים¹⁷, ואילו הלימוד שברמב"ם הוא

אפילו שם חרם בנוגע להכהנים והלויים ויגרום הדבר שיצאו מרשותם.

ומעתה, כיון שהא דאין הכהנים מחרמיין הוא מחמת שאי אפשר כלל שיחול על אחוזתם שם חרם, הלכך כהן שהגיעה לידו שדה חרם של ישראל, אשר על נכס זה מצד עצמו שפיר הי' יכול לחול שם חרם – שוב יכול לחול על השדה שם חרם אף לאחר שנכנסה לרשות הכהן¹⁵. והסברת הענין בזה, דהשינוי מרשות ישראל לרשות הכהן אינה משנה עצם השדה שתהא "כשוכן בית אדוניו השי"ת". והוא הדין שדה של ישראל שזכה בה (הכהן) אחר היובל, שאחוזתו לא היתה "כשוכן בית אדוניו", ובמילא היתה בה האפשריות שתהא נחרמת ע"י ישראל, ולהכי עומדת במקומה אפשריות זו גם משבאה השדה ליד הכהן. ועיי' בלח"מ (שם ה"ז): "וכן נקטה כשדה החרם מאי דקאמרה הברייתא כשדה שיוצאה לכהנים והכל אחד".

וזהו שהשמיענו הרמב"ם "שנאמר לכהן תהי' אחוזתו מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד", ר"ל דהשדה יש עלי' דין כשדה אחוזה

15) ואע"ג דאמרינן (ערכין כט, א. רמב"ם שם ה"ה) "חרמי כהנים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן הקדש" * לכל דבריהם (שאסורין בהנאה ומועלין בהן (רבינו גרשום ערכין שם)) שנאמר כל חרם בישראל קדש קדשים הוא לה' נתנו לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר כל חרם בישראל לך יהי", כאשר ממונו של כהן (פרש"י שם), שיהיו מותרים אפי' לזרים (רדב"ז לרמב"ם שם). וראה פרש"י בכורות לב, סע"א.

* כ"ה ברמב"ם כאן. ובברייתא (ערכין כט, א ובכורות לב, סע"א) נהקדש. אבל בכורות שם לפנ"ז: אי בי בעלים הקדש נינהו.

16) וכ"כ הרמב"ם לעיל (פ"ד הכ"ג) לענין המקדיש שדה ופדה אותה כהן מיד ההקדש. עיי"ש.

17) ובזה י"ל דקמ"ל דשייך לכל השבט, וראה תוד"ה מי ומי.

הואיל וכתוב כי אחוזת עולם הוא להם הא נמי אחוזתו היא קמ"ל אחוזתו אחוזתו אין חרמו לא, פירוש, דבעינן בעיקר לשלול שאין חרמו נעשית אחוזתו, ובמילא חל על זה הדין והשם דחרם¹⁹.

"ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד", היינו שחל עלי' שם חרם וה"ה יוצאת מרשותו (ונעשית קדושה בקדושת הגוף (עיין תוד"ה דת"ר שם כח, ב)).

ומקורו של הרמב"ם לסברא זו הוא ממסקנת הש"ס בסוגיין¹⁸, דהכי אמרינן: "איצטריך סד"א

19) וצריך לומר דלהרמב"ם הי' הגירסא בגמרא "מנין לכהן שהחרים" במקום "שהקדיש", וכמ"ש בלקוטי הלכות (זבח תודה) להתפץ חיים בערכין (כח, א), אי נמי י"ל שמפרש מ"ש בגמרא "שהקדיש" דהיינו "שהחרים" שדה חרמו. ודוחק. וצ"ע.

ולהעיר מתירוף רמי בר חמא שם כו' הואיל וכתוב ואיש את קדשיו כו'. וראה פרש"י שם. ובפרש"י שם כט, א ד"ה שהקדיש: ועכשיו שאני מוחזק בה כו'.

18) וצ"ע מה שהרדב"ז וקריית ספר להרמב"ם כאן העתיקו רק התחלת הלימוד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה, ולא המסקנא דאר"נ.

לנהוג כבוד זה בזה

מכתב קודש ובו כמה הוראות בעבודת השי"ת שצריכים ללמוד מיום שמחתו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ומתלמידי רבי עקיבא

תלמידי ר"ע היו ראויים לתואר זה, והי' טעם להנהגתם

בנועם קבלתי הידיעה על דבר הפעולות הנערכות בקשר עם יום הסגולה¹ ל"ג בעומר² הבא עלינו לטובה. ויהי רצון שתהיינה בהצלחה רבה.

והצלחה בזה, פירושה אשר פעולות אלו תכניסנה חיות וכוחות³ נוספים בהליכה מחיל אל חיל בלימוד תורתנו, תורת חיים, שהיא הוראה בחיים – חיי היום-יום – בדרך חיים ראויים לשמם; לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצות⁴ בהידור, עליהן נאמר וחי בהם.

ידוע סיפור הגמרא⁵ בנוגע לל"ג בעומר, אשר תלמידי רבי עקיבא מתו משום שלא נהגו כבוד זה לזה, וביום הל"ג בעומר פסקו מלמות.

1 להעיר ממלאכי (ג, ז): ליום אשר אני עושה סגולה וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו. ובשמו"ר (פי"ח, ז).

2 ענינו וטעמיו מפורשים בפוסקים ע"ד הנגלה (טושו"ע או"ח סתצ"ג ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם), וכן ע"ד הסוד (פע"ח שכ"ב, פ"ז. ועוד). ע"ד החסידות (דרושי ל"ג בעומר). ועוד.

3 להעיר אשר לדעת מדרש ל"ג בעומר ח"י אייר הוא יום בו התחיל המן (שו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ג. אבל מסיים שם שהוא דלא כהש"ס פר"ע. וראה קידושין לה, א. תוספתא סוטה פי"א, ב. ועוד).

4 להעיר אשר רשב"י וחבריו תורתן אומנתן (שבת יא, א) וביחד עם זה למעשה מפסיקין (ירוש' ברכות פ"א ה"ב).

5 יבמות (סב, ב) וראה ג"כ בר פס"א, ג. קה"ר פי"א. אוצה"ג ליבמות שם. ובהמאירי שם: קבלה ביד הגאונים ז"ל כו'.

ככל סיפורי התורה, שגם הם תורה ותכליתם הוראה⁶, יש בסיפור האמור על דבר תלמידי רבי עקיבא הוראה לכל אחד ואחת מבני ישראל, ובפרט התלמידים והתלמידות – שליט"א, ובהקדמה: כיון שהגמרא מעידה שהם "תלמידי רבי עקיבא", הרי מובן שהיו ראויים לתואר זה, היינו שלמדו באופן שהורה להם התנא הגדול והחכם הדגול⁷, בהתמדה ושקידה וקיימו מצוותי' במסירת-נפש⁸. מזה מובן שמה שלא נהגו כבוד זה לזה, לא הי' זה מחמת דברים של מה בכך, ח"ו, אלא הי' להם יסוד וטעם בזה בהתאם לערך "תלמידי רבי עקיבא".

כל אחד רצה להשפיע על חבריו שיחי' בתכלית השלימות

והביאור בזה הוא על פי מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה שאין דיעותיהם של בני אדם שוות⁹, שמזה מובן שגם בעבודת השם יתברך¹⁰, בלימוד התורה וקיום המצוות, אינם שווים:

אצל האחד כל זה בא בעיקר מתוך אהבת השם, אצל השני הוא בעיקר מתוך יראת השם, ואצל השלישי הוא בעיקר מתוך קבלת עול¹¹, וכו'. – אף שכמובן ופשוט בנוגע למעשה אין חילוק ביניהם וקיימו התומ"צ במילואם ובשלימותם.

– ובהיותם תלמידי רבי עקיבא, הרי בודאי שהיו אנשי אמת¹², שעבודתם היתה באמיתיות ובפנימיות שהחדירה כל תוך-תוכם, באופן שדוקא דרכם נראתה להם הנכונה באמת, ומי שלא הגיע למדריגה זו הרי, לפי דעתם, חסר הוא בשלימות.

והיות שהיו תלמידי ר' עקיבא שאמר¹³ "ואהבת לרעך כמוך – זה כלל גדול בתורה", לא הסתפקו בזה שכל אחד בעצמו הלך מחיל אל חיל בדרכו העולה בית א-ל, אלא השתדלו גם כן להשפיע על חבריהם שגם הם יעבדו את השם באופן זה דוקא, ואלה שלא קיבלו הדבר – לא יכלו לנהוג בהם כבוד ככל הדרוש מתלמידי רבי עקיבא.

(6) ראה זח"ג (קנב, א): ר"ש אמר כו'.

(7) ראה סנהדרין (פו, א) וכולהו אליבי' דרע"ק, ספרי ברכה (לד, ל), מנחות (כט, ב).

(8) ראה כתובות (סב, סע"ב. אדר"נ פ"ו, ב. ועוד). ברכות (סא, ב) כל ימי כו'. ד"ה וירח, ש"ת (וע"פ המבואר שם ענין מס"ג זו שהיא ע"פ השכל כו' מובן שלמדה לתלמידיו).

(9) ובתנחומא (פנחס י'): כאו"א יש לו דעת בפ"ע. וראה סנהדרין לת, א.

(10) ראה לקו"ת ר"פ בהעלתך. ובקה"ר (שם) "שהייתה עיניהם צרה בתורה זה לזה". וראה ג"כ חדא"ג מהרש"א ליבמות (שם): ולא חש כ"א מהם על כבוד התורה של חברו דאין כבוד אלא תורה (הובא ונתבאר באוה"ת – להצ"צ – ויקרא ע' קפז).

(11) ראה אגה"ק סי' זך וביאורו. הרח"ו (אוה"ח לזח"א רכו, ב).

(12) להעיר אשר רע"ק גלגול (ואותיות) יעקב (ראה שער הגלגולים הקדמה לו) ואביר יעקב אותיות רבי עקיבא (ל"ת האריז"ל פ' יחיא), ומן שית מילי איעתר (נדרים ג, א) והי' דורש ווי"ן (יבמות סח, ב. וראה שם תוד"ה כמאן בסופו). (כוונות האריז"ל וכו'. – הובאו בילקוט ראובני פ' וישב. ו"ש. ו'.) ויעקב מדתו אמת, ואות ו – אות אמת (זח"ג ב, א)

(13) ספרא קדושים (יט, יח) הובא בפרש"י שם. וראה תניא פ' לב.

ג' הוראות מהאמור לעיל

מהאמור מובן שסיפור הגמרא בנוגע ל"ג בעומר מלמדנו איך צריכה להיות הנהגת כל אחד ואחד מאתנו, וההוראה היא בשלשה ענינים:

(א) עבודת השם, לימוד התורה וקיום המצוות, מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו, צריכה להיות עבודה תמה¹⁴ ואמיתית ובחיות המחיה את כל האדם והנהגתו היום-יומית.

(ב) זה כולל כמובן ופשוט מצות ואהבת לרעך כמוך, שגם אותה צריך לקיים בחיות ובשלימות הכי גדולה.

(ג) ויחד עם האמור צריך וחיוב אדם להביט בעין יפה על כל שומר תורה ומצוה ולנהוג בו כבוד גדול, אם אפילו דרכו היא לא דרכו הוא; כיון שעובד ה' הוא וההפרש הוא רק – שזה עובד מצד אהבת השם וזה מצד יראת השם, וכו'.

הוי דן את כל האדם לכף זכות

ועוד לימוד כלול בסיפור האמור, שאפילו כשפוגשים מישהו שעדיין לא הגיע לעבודת השם כדבעי, צריך לנהוג כבוד גם בו, בהתאם להוראת חכמינו ז"ל במשנתם¹⁵ "והוי דן את כל האדם לכף זכות", ובפרט שאפשר שסיבת החסרון לא תלוי בו, אלא שלא היתה לו אפשריות להתחנך על ברכי התורה והמצוה מצד סיבות בלתי תלויות בו לגמרי.

ואדרבה, הרחמנות עליו גדולה יותר, וצריך להשתדל ביותר לעזור לו לעלות ביהדות, בתורה ומצוות, והעזר צריך להיות באופן הכי טוב, באהבה וכבוד ובדרכי נועם.

ויהי לנו לדוגמא התנא הגדול¹⁶ רבי שמעון בן יוחאי, של"ג בעומר הוא יום שמחתו¹⁷, שאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו¹⁸ מן הדין (סוכה¹⁹ מה, ב), שרצה לתת כל הזכויות שלו לטובתם של כל אלו שאין להם זכות משלהם, של כל העולם כולו – כולל אלה שלא ראם מימיו ומקומם בקצה

14) שאין צורך לעוד עבודה לאח"ז (יומא כד, א), ועיין תניא ספ"ג, ספ"ט"ו.

15) אבות (פ"א, מ"ו).

16) ראה ירושלמי סנהדרין (פ"א ה"ב): סמיכות כו' שאני ובוראך מכירין כחך. וראה לקו"ת אמור (כת, א).

17) במשנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ו: ביום ל"ג בעומר... מצוה לשמוח שמחת רשב"י. והמ"ח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר הזקן – הובאו בפס"ד לאדמו"ר הצ"צ ליו"ד סקט"ז). וראה פע"ח שער ספה"ע פ"ז (הובא בעט"ז לשו"ע או"ח סתצ"ג).

ולהעיר שעפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה "שמחת רשב"י" (עיין זח"ג רפז, ב. רצא, סע"א). ומה מענה להשקו"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד סר"ל ג. שו"ת שם אר"י חאו"ח ס"ד ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח סתצ"ג.

ומה שהקשו דהא אדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל – ע"פ נגלה – דשאני ל"ג בעומר דרשב"י צוה לשמוח בו (עיין בפע"ח שם), ועפ"מ ש"כ במהרי"ו (הובא בש"ך יו"ד ששמ"ד סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.

18) כפל – דמצינו הרבה פעמים רובו ככולו וקמ"ל כאן כולו ממש (ע"ד – ט"ז בשו"ע או"ח סתקפ"ב סק"ג).

19) וראה ג"כ ירוש' ברכות (פ"ט, ה"ב). זח"א רכה, רע"א.

לקראת שבת

העולם; על אחת כמה וכמה בנוגע לקרובים, חברים וידידים.

ויהי רצון שכל אחד ואחת מכם, בתוככי כלל ישראל, יעשה בכל זה²⁰ במדה הכי גדולה ומתוך שמחה וטוב לבב²¹. ותלכו מחיל אל חיל בכל ענייניכם,

עדי יקויים הכתוב בפרשת השבוע דל"ג בעומר: ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות²² – בגאולה האמיתית והשלימה^{23,24} על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות בכל האמור.

(אגרות חכ"ו אגרת ט'תצג)

20 ראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"א: הנשים חייבות ללמוד כל כו'.

21 ראה זח"ג (קכח, א) חדי ר"ש ואמר כו' אנן בחביבותא תליא מילתא דכתיב ואהבת את ה' אלקיך וכתוב מאהבת ה' אתכם וכתוב אהבתי אתכם אמר ה'.

ולהעיר ג"כ מסדר המעלות בתהלים (סט, בסופו): כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם וירשוה (רשייך לכאו"א מבנ"י) וזרע עבדיו (לויים) ינחלוה ואוהבי שמו (כהנים) – ונקט מעלתם דוקא בענין האהבה) ישכנו בה.

22 ר"ש אומר כו' (תו"כ עה"פ. וכ"ה בב"ר פי"ב, ו. במדב"ר פי"ג, יב. תנחומא עקב ז (ולכן נראית דעת האומרים שגם בתנחומא בראשית ו צ"ל כו). ובסנה"ק, א) בשם ר' מאיר. ונתבאר באוה"ת – להצ"צ – [בחוקותי כרך ב] ע' תערב).

23 להעיר ממגילה (כט, א): רשב"י אומר כו' – ובהוספות בזה בירוש' תענית (פ"א, ה"א) – ומסיים: ושב ה"א את שבותך כו' הקב"ה שב עמהן.

24 שאין אחרי' גלות. וראה שמו"ר (ספי"ח) "נס עובר אבל לעת"ל כו" ושמ (פי"ט, וא"ו) "לשעבר כו' אבל לעת"ל אני לבדי כו" (נתבאר באוה"ת בא ע' רחץ). וי"ל שזוהי ג"כ ההדגשה: כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה.

ל"ג בעומר בעיר האמיל

מנהג עתיק היה בהומיל שהשבת שאחרי ל"ג בעומר היו עושים חג והיו קוראים לה "שבת של שמחה", כמו שבת בראשית אחרי שמחת תורה. ואם חל ל"ג בעומר ביום ראשון, היו הוגגים כל השבוע עד אחרי השבת של שמחה.

בהיותו בעל כשרונות וחושבים נפלאים הצליח בלימודו

החסיד ר' אברהם דובער ב"ר ירמי' מבאברויסק הי' נודע לשם תהלה ותפארת בקרב החסידים, ואם כי הי' כבד פה במילי דעלמא אבל בדברו דברי חסידות או איזה סיפור הי' מדבר בטוב, גבהו והדרת פניו היו עושים רושם עז.

אביו החסיד ר' ירמי הי' יליד האמיל, עסק במסחר והי' למדן מופלג, ובהיותו אברך ראה פעם אחד את הוד כ"ק אדמו"ר הזקן, ועיקר התקשרותו הי' להוד כ"ק אדמו"ר האמצעי ולהוד כ"ק אדמו"ר צמח צדק, והי' ממקורביו של הרה"ג הרה"ח מוהר"ר אייזיק צוק"ל הלוי מהאמיל.

החסיד ר' ירמי' חינך את בנו רא"ד אצל מלמדים היותר טובים, ובהיותו בעל כשרונות וחושבים נפלאים הצליח בלימודו, והלומדים דהאמיל קרבו אותו בשתי ידיים, ומכיון שנכנס לסוג הבחרות, לקחו הרה"ג הרה"ח מוהר"ר אייזיק לתלמיד.

ארבע שנים למד החסיד רא"ד אצל הרה"ג הרה"ח הר"א, בשקידה גדולה ובהיותו בן שבע עשר שנה הוליכו אביו על חגה"ש תר"ג אל הישיבה שהיתה אז בליובאוויטש.

בל"ג בעומר היו עורכים סעודה גדולה

אבי מספר החסיד רא"ד הי' בעל פרנסה בריוח משנה לשנה עלה בעשרו, הי' בעל צדקה במדה גדולה ונוסף על זה הנה אמי היתה בעלת הכנסת אורחים במדה מופלגה, ומכיון שהגיע המועד שאבא הי' נוסע לליובאוויטש היו מטילים גורל מי מהחסידיים יזכה בגורל לנסוע בצוותא עם אבא על הוצאותיו.

בהיותי בן שש – בשנת תקצ"ב – לפני שהכניסוני ל"חדר", הוליכני אבי לליובאוויטש לחג השבועות, ומל"ג בעומר ואילך נעשו ההכנות לנסיעה זו.

בל"ג בעומר היו עורכים סעודה גדולה באחד מבתי הכנסת הגדולים שבעיר והרה"ג הרה"ח ר' אייזיק מהומיל, רב העיר, היה אומר דברי חסידות. ומכיוון שאי אפשר היה להכין מקום לכל החסידיים והבעלי בתים – היו חוגגים שלשה וארבעה ימים, ולפעמים גם חמשה וששה ימים.

"שבת של שמחה"

מנהג עתיק היה בהומיל שהשבת שאחרי ל"ג בעומר היו עושים חג והיו קוראים לה "שבת של שמחה", כמו שבת בראשית אחרי שמחת תורה. ואם חל ל"ג בעומר ביום ראשון, היו חוגגים כל השבוע עד אחרי השבת של שמחה.

סדר החגיגה היה, שאחרי התפילה היו כל החסידיים, הלומדים ובעלי הבתים הזקנים באים לבית הרב, ר' יצחק אייזיק, והיו מדברים בעניני תיקוני העיר הרוחניים ובהצטרפות הגשמית, קובעים הערכות לצרכים שונים והיו נוסעים לבקר בבית הקברות, ומשם היו באים לאותו בית כנסת שם נערך שולחן סעודת המצוה.

כל ימי החגיגה היה רבי יצחק אייזיק אומר דברי חסידות, ובמשך הימים ההם היו מאספים את כספי הערכה לצרכי העיר האמורים. בימים ההם היו מכניסים תינוקות לבית רבם והיו בוחנים את תלמידי התלמוד תורה והשיבה.

כשחל ל"ג בעומר ביום החמישי או הששי, התקין ר' אייזיק להמשיך את זמן החגיגה עד אחרי השבת השניה.

באותה שנה – תקצ"ב – חל ל"ג בעומר ביום ששי ערב שבת בחוקותי, וימי החגיגה נמשכו עד אחרי שבת במדבר.

ואני – מספר החסיד רבי אברהם דובער – בידעי שבימים אלה יכניסני אבי ל"חדר", ואחר כך יקחני עמו ועם כל החסידיים לנסוע לליובאוויטש – הייתי עליו ושמח.

לזכות
הילד יוסף יצחק שי'
בן הרה"ת דוד יעקב וזוגתו מרת רבקה שיחיו
זהבי
לרגל תספורתו בשעטו"מ בל"ג בעומר ה'תשע"א

יה"ר שיזכו הוריו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים
מתוך בריאות, נחת והרחבה

*

נדפס ע"י זקנתו
מרת שמחה שיחיו
זהבי